

TEKST //

CAMILLA HUTTERS

Vejlederens faste klummepanel består af:
Camilla Hutter, lektor og souschef, Center for Ungdomsforskning,
Bo Klindt Poulsen, adjunkt i vejledning på Professionshøjskolen VIA UC,
Hanne Paustian Tind, vejleder, UU Nordvestjylland og
Svend Broholm, erhvervsvejleder, Jobcenter Odense. De skriver på skift om løst og fast inden for vejledning.

Det er ikke en del af planen

Det planlagte og effektive uddannelsesvalg er i fokus. Men meget tyder på, at det ikke er mere tidspres og flere regler, der er brug for. I stedet bør de unge lære at håndtere usikkerheden

”Planen er at holde et år fri og så starte på universitetet. (...) Når jeg har fem A niveau fag, så skal jeg helst i gang inden to år, sådan så jeg kan gange mit snit”.

Ordene stammer fra en 1.g. pige, som jeg interviewede for nogle år siden omkring hendes fremtidsperspektiver. Men på mange måder kunne de være repræsentative for en hel generation. For unge i dag er konceptet om det planlagte uddannelsesvalg kommet ind fra barnsben. Allerede i folkeskolen har de lavet uddannelsesplaner og opstillet mål for, hvad der skulle til for, at de var uddannelsesparate. Sådan er det forsat i gymnasiet, hvor de i forbindelse med valget af studieretning skal vide og have en plan for hvilke fag, de får brug for, når de skal søge ind på en videregående uddannelse. Siden går det så løs med at indtænke diverse regler og gange snit i forbindelse med optagelsen på en videregående uddannelse. Og de, der når frem til rent faktisk at begynde på en videregående uddannelse, skal så også have en plan for, hvordan de vil komme igennem deres studie på normeret tid, sådan at de sikrer deres studiefremdrift og ikke roder sig ud i orlov, studieskift eller reeksamination.

Det synes at være essensen af de sidste 15 års uddannelsespolitik. Det rigtige uddannelsesvalg er det planlagte uddannelsesvalg. Og som en logisk følge heraf har mange unge fokus på planlægning. Og på at undgå at blive hængt af diverse optagelses-, karakter- og SU-

regler. Problemerne er imidlertid, at de uddannelsesvalg, der ser rigtige ud på papiret, ikke altid opleves som rigtige af de unge.

Stressende valgproces

For det første synes det planlagte valg også let at blive et meget udvendigt og præstationsorienteret valg. Det kommer mere til at handle om at opstille mål og leve op til regler end om at blive afklaret og gøre brug af de erfaringer, man rent faktisk får. Problemet bliver ofte, at de unge måske nok har et svar på, hvad planen er (og dermed også kan lukke munden på diverse velmenende forældre, lærere og studievejledere). Men planen er ikke koblet til konkrete erfaringer og læreprocesser og derfor brister den også let, når den føres ud i livet. For selv om fem A niveau fag og et højt snit kan være nok til at blive optaget på en uddannelse, så er det ikke tilstrækkeligt til at give mening og motivation i forhold til at gennemføre den.

For det andet synes kravet om planlagte valg i praksis at gøre det sværere for mange unge at håndtere deres valg af uddannelse og karriere. For hvis der kun er ét valg og kun en mulighed for at vælge sin fremtid, ja så bliver presset på at vælge rigtigt også så meget desto større. Valgprocessen opleves derfor som stressende og fatal, og det kan faktisk for nogle unge betyde, at de vælger at udskyde valget ved for eksempel at gå i gymnasiet eller holde sabbatår. Fokuset på at tage rigtige

Fokus på at tage rigtige valg kan medføre, at den unge slet ikke får reflekteret over sin valgproces.

valg kan her medføre, at den unge slet ikke får arbejdet med og reflekteret over sin valgproces og dermed i sidste ende forbliver uafklaret i forhold til sine valg.

Bør lære at håndtere usikkerhed

Endelig stemmer ideen om planlagte valg meget dårligt overens med de måder, uddannelses- og karriereforløb rent faktisk forløber. Man behøver ikke at kigge ret meget på forskningen på området for at få belæg for, at valgprocesser er alt andet end planlagte. Snarere synes tilfældige hændelser og pludselig opståede situationer og muligheder at spille en afgørende rolle for, hvordan den enkeltes uddannelse og karriere forløber.

Meget nyere forskning peger endvidere på, at evnen til at forholde sig dynamisk og fleksibelt til uddannelse og karriere bliver stadig vigtigere. Både den enkeltes liv og arbejdsmarkedet forandrer sig i et hastigere tempo end tidligere, og det at kunne håndtere usikkerhed og foranderlighed bliver i stigende grad et vilkår, som den enkelte skal lære at håndtere. Uddannelses- og karrierevalg er i dette perspektiv dynamiske og komplekse og frem for alt en livslang proces. Her kommer man ikke langt med at forsøge at planlægge sit valg i 9. klasse. I stedet kastes den enkelte ud i løbende at planlægge og udvikle sit valg i takt med erfaringer, man får og de muligheder, der byder sig.

Skal vi understøtte de unge i deres valg, så tyder meget derfor på, at det ikke er mere tidspres og flere regler, der er brug for. I stedet skal vi arbejde med at lære de unge at håndtere usikkerheden og foretage deres uddannelsesvalg i en dynamisk, fortløbende proces. En vigtig kompetence bliver her at kunne lære af sine valg og erfaringer. Også af alt det, der ikke lige var en del af planen, men som viser sig at være betydningsfuldt.

til at lære:

- at bo selv
- at klare et job
- at håndtere sin fritid sundt og kreativt

Vi tilbyder

**UNGDOMSUDDANNELSE FOR UNGE
MED SÆRLIGE BEHOV.
STU OG SKOLEOPHOLD SOM
ET 10. ELLER 11. SKOLEÅR**

En af de

Find os på: www.røddingfrifagskole.dk
eller skriv til os på
mail@rffs.dk

Plads til at være

www.tolneefterskole.dk

**Sport
Ridning
Landbrug
Musik
Kunst/håndværk
Drama/bevægelse**

Tlf. 98930511

Plads til at lære

**It/medie
Køkken
Bygge/anlæg
Motor/metal
Natur
Botræning**

kontakt@tolneefterskole.dk